

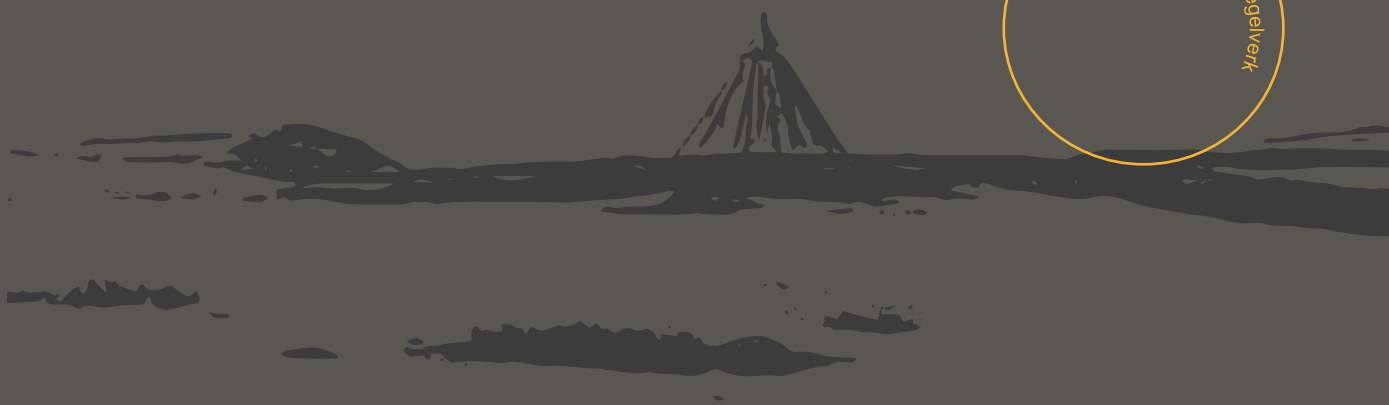

SÁMEDIGGI

Sámedikki bargoortnet – Čoahkkinortnet ja vuodđonjuolggadusat

Sámedikkis mearriduvvon 29.05.1990.
Čoahkkinortnet mañimuš rievdaduvvon 05.06.2025,
vuodđonjuolggadusat mañimuš rievdaduvvon
5.12.2025.

Originálagiella: Dárogiella

SÁMEDIKKI ČOAHKKINORTNET

KAPIHTAL 1

SÁMEDIKKI DIEVASČOAHKKIMAT

§ 1 Vuosttamuš dábálaš dievasčoahkkima rahpan maŋŋá válgga

Sámedikki vuosttamuš dábálaš dievasčoahkkima maŋŋá válgga rahpá son gean Gonagas dasa bidjá.

§ 2 Áirasiid sajit

Go Sámediggi lea čoahkis, čohkkájit áirasat válgabiiriid nummarvuoruid mielde.

§ 3 Čoahkkimiid lohku

Sámediggi doallá unnimusat njeallje dievasčoahkkima kaleanddarjagis.

§ 4 Čoahkkinjodihheapmi ja mearridanfápmu

Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida áššelisto- ja áigeplánaárvalusa Sámedikki ráđđádallamiid várás. Daid dohkkeha dievasčoahkkin juohke dievasčoahkkima álggus.

Evttohusat ja mearkkašumit vuođđudeapmái galget ovdagihtii diedihuvvot ja buktojuvvot dievasčoahkkinjodihangoddi Sámedikki hálddahusa bokte maŋimuštá dii. 16.00 beaivvi ovdal vuođđudeami.

Dievasčoahkkimis lea mearridanfápmu go unnimusat bealli áirasiin servet jienasteapmái.

§ 5 Virgelobit ja luvven ámmáhis

Iešguhtege dievasčoahkkimiid virgelobit refererejuvvojit dievasčoahkkimis.

Virgelobiid guhkit áigái ja luvvema Sámedikki ámmáhis mearrida dievasčoahkkin dievasčoahkkinjodihangotti evttohusa vuođul.

Ámmát sámediggeárrasin lea doaibma maid olmmoš lea geatnegas váldit badjelassas. Virgelobi ohcamiid galgá miedihit duššefal go leat nana ákkat.

KAPIHTAL 2

ORGANISEREN JA BARGGUT

§ 6 Sámedikki lávdegottiid, fágaráđiid ja lávdegottiid válggat

Jus eará ii leat namuhuvvon, galgá gorrelogu prinsihppa leat vuođđun go dievasčoahkkin vállje ovddasteddjiid komiteaide, nammagottiide ja lávdegottiide.

Komiteaid, nammagottiid ja lávdegottiid ođđasit válljema sávaldaga galgá ovddidit vuođđudeamis. Jus viđatoassi Sámedikki áirasiin háliidit dan, galgá Sámediggi čadahit válljema guoskevaš dievasčoahkkimis.

§ 7 Sámedikki bissovaš orgánat

Sámedikki bajimus orgána lea Sámedikki dievasčoahkkin, mii mearrida buot áššiin main Sámediggi ii leat addán mearridanvuoigatvuođa eará orgánaide. Dasa lassin Sámedikkis lea dievasčoahkkinjodihangoddi, válgalávdegoddi, bearráigeahččanlávdegoddi, golbma fágalávdegotti, doarjjaáššiid lávdegoddi ja sámediggeráđđi.

Dievasčoahkkinjodihangoddi ja sámediggeráđđi doibmet dassáži go ođđa dievasčoahkkinjodihangoddi ja ođđa sámediggeráđđi leat válljejuvvon.

§ 8 Dievasčoahkkinjodihangoddi

Dievasčoahkkin vállje áirasiid gaskkas dievasčoahkkinjodihangotti oktan persovnnalaš várrelahtuiguin.

Dievasčoahkkinjodihangottis leat dievasčoahkkinjodiheddji, nubbijodiheddji ja 3 lahtu.

Dievasčoahkkin vállje dievasčoahkkinjodihangotti lahtuid gaskkas dievasčoahkkinjodiheaddji ja nuppijodiheaddji. Dievasčoahkkinjodiheaddji ja

nuppijodiheaddji válljen dahkkojuvvo seamma láhkai go presideantta válljen, nugo 11. §:s čilgejuvvo.

Dievasčoahkkinjodiheaddji gohčču dievasčoahkkinjodihangotti lahtuid čoahkkimii.

Dievasčoahkkinjodihangottis lea mearridanfápmu go 3 lahtu leat čoahkis.

Dievasčoahkkinjodihangoddi sáhtta addit dievasčoahkkinjodiheaddjai mearridanfámu fápmudusmearrádusa bokte.

Jus unnimusat viđatoassi Sámedikki áirasiin bivdet vuodđudeamis ahte dievasčoahkkinjodiheaddji dahje nubbijodiheaddji válljejuvvo ođđasit, galgá Sámediggi čadahit válljema guoskevaš dievasčoahkkimis.

§ 9 Dievasčoahkkinjodihangotti barggut

Dievasčoahkkinjodihangotti bargun lea:

- a) hálddašit ja dárkkistit Sámedikki jienastuslogu ja sámediggeválgga,
- b) gohččut čoahkkimii ja jodihit dievasčoahkkima ráđđádallamiid,
- c) sáddet áššiid lávdegottiide ja dievasčoahkkimii,
- d) mearridit lávdegottečoahkkimiid ja iešguhtege dievasčoahkkimiid virgelohpeohcamiid,
- e) ovddidit mearrádusárvalusa dievasčoahkkimii áššiin mat gusket Sámedikki bargoortnegii, eará njuolggadusaide ja mearrádusaide Sámedikki áššemeannudeamis, ja Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaide. Go dievasčoahkkinjodihangoddi atná dan vuogasin, sáhtta mearrádusárvalus ovddiduvvot muhtun fágálávdegoddái,
- f) dahkat dárbblaš mearrádusaid Sámedikki ášševálmmaštemiid oktavuodas ja mearridit movt dulkot gažaldagaid mat gusket regulatiivvaide ja njuolggadusaide,
- g) doaimmahit ovddastanbargguid Sámedikki dievasčoahkkima ovddas dahje čujuhit earáid dákkár bargguide, ja čujuhit Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide ja dan dakkáriidda,
- h) dahkat eará bargguid maid Sámediggi addá dievasčoahkkinjodihangoddái.

§ 10 Válgálávdegoddi

Válgálávdegottis leat 5 lahtu ja 3 várrelahtu maid dievasčoahkkin vállje.

Dievasčoahkkin galgá maiddái válljet jodiheaddji ja nuppijodiheaddji válgálávdegotti lahtuid gaskkas

Jus unnimusat viđatoassi áirasiin bivdet vuodđudeamis ahte válgálávdegotti jodiheaddji dahje nubbijodiheaddji válljejuvvo ođđasit, galgá Sámediggi čadahit válljema guoskevaš dievasčoahkkimis.

§ 11 Presideantta válljen ja sámediggeráđi nammadeapmi

Dievasčoahkkin vállje áirasiid gaskkas presideantta mii lea sámediggeráđi jodiheaddji. Presideanta lea válljejuvvon jos vuosttaš jienasteamis oažžu eanet go beali jienastuvvon jienastagain. Jos ii oaččo eanet go beali jienastuvvon jienastagain, de jienastuvvo ođđasis. Dál lea válljejuvvon presideantan son guhte oažžu eanemus jienastagaid. Jos guokte árvalusa leat ožžon seamma mađe jienastagaid, de galgá dán guokte árvalusa ođđasis jienastit.

Presideanta nammada áirasiid gaskkas njeallje lahtu sámediggeráđđái ja čilge dievasčoahkkimii nammadeami birra.

Presideanta ja njeallje áirasa geat leat nammaduvvon sámediggeráđi lahttun, guđdet dievasčoahkkima ja sin várreáirasat váldet saji áirrasin.

Sámediggeráđđi virgáda ieš politihkalaš ráđdeaddiid. Jus ráđdeaddi lea dievasčoahkkinnáirras, de son ávžžuhuvvo ohat luvvema dahje permisuvnna dan áigodahkii go son lea virgáduvvon ráđdeaddin, buori parlamentáralaš vieru mielde.

Jos Sámedikki eanetlohku lea ovddidan eahpeluohttámuša sámediggeráđđái, de dieđiha presideanta ahte sámediggeráđđi guođđá doaimmas. Jos presideanta guođđá doaimmas, de guođđá olles sámediggeráđđi doaimmas. Ođđa presideanta válljejuvvo ja ođđa sámediggeráđđi nammaduvvo dán paragrafa njuolggadusaid mielde.

Presideanta sáhtá vaikke goas rievdadit sámediggeráđi čohkkehusa.

§ 12 Sámediggeráđi barggut

Sámediggeráđđi doaimmaha beaivválaš, politihkalaš jođiheami Sámedikkis. Sámediggeráđđi hálldaša Sámedikki bušeahta ja sáhtá nammadit stivrraid, ráđiid ja lávdegottiid hálldašit Sámedikki váikkuhangaskaomiid.

Sámediggepresideanttas lea ovddasvástádus Sámedikki heahtedille- ja gearggusvuodajođiheamis.

Sámediggeráđđi galgá ovddidit čuovvovaš áššiid dievasčoahkkimii:

- a) Sámedikki jahkásaš bušeahta.
Bušeahta gieđahallojuvvo fágálávdegottis. Fágálávdegoddi sáhtá árvalusastis ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid áššái.
Dievasčoahkkin gieđahallá fágálávdegotti árvalusa ja dahká mearrádusa áššis.
- b) Sámedikki jahkedieđáhus.
Jahkedieđáhus gieđahallojuvvo fágálávdegottis. Fágálávdegoddi sáhtá árvalusastis ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid áššái.
Dievasčoahkkin gieđahallá fágálávdegotti árvalusa ja dahká mearrádusa áššis.
- c) Sámediggeráđi dieđáhus doaimmas birra.
Dieđáhus doaimma birra ovddiduvvo dievasčoahkkimii čoahkkima vuosttaš beaivvi go lea dábálaš dievasčoahkkin.
Dievasčoahkkin čájeha mearkkašumiiguin oainnus dieđáhussii.

Lassin sáhtá sámediggeráđđi ovddidit čuovvovaš lágan áššiid dievasčoahkkimii:

- d) Mearrádusaid lánkaásahusain ja njuolggadusain maid Sámediggi lága bokte lea ožžon válddi mearridit.
Ášši gieđahallojuvvo fágálávdegottis. Fágálávdegoddi sáhtá árvalusastis ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid áššái.
Dievasčoahkkin gieđahallá fágálávdegotti árvalusa ja dahká mearrádusa áššis.
- e) Áššit mat gieđahallat galgágo Sámediggi miehtat mearrádusaide mat gusket lágaide, lánkaásahusaide ja doaimmaide dahje eará mearrádusaide, main lea prinsihpalaš dahje deatalaš mearkkašupmi sámii servodahkii, nu guhkás go lea vejolaš.
Ášši gieđahallojuvvo fágálávdegottis. Fágálávdegoddi sáhtá árvalusastis ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid áššái.
Dievasčoahkkin gieđahallá fágálávdegotti árvalusa ja dahká mearrádusa áššis.
- f) Dieđáhusat iešguhtege áššesurggiin.
Sámediggedieđáhus gieđahallojuvvo fágálávdegottis. Fágálávdegoddi sáhtá árvalusastis dievasčoahkkimii ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid dieđáhussii.
Dievasčoahkkin gieđahallá fágálávdegotti árvalusa ja dahká mearrádusa áššis.
- g) Sámediggeráđi čilgehusat iešguhtege áššesurggiin.
Čilgehus ovddiduvvo njuolga dievasčoahkkimii čoahkkima vuosttaš beaivvi, ja biddjojuvvo digaštallamii maŋnelis čoahkkimis.
Dievasčoahkkin čájeha oainnus čilgehussii mearkkašumiiguin.

- h) Ságaškuššanáššit iešguđet áššesurggiin. Ságaškuššanášši ovddiduvvo njuolga dievasčoahkkimii.
- i) Eará áššiin iešheanalis árvvoštallama vuodul sámediggerádis. Áššit gieđahallojuvvojit fágálávdegottis. Fágálávdegoddi sáhtá árvalusastis ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid áššái. Dievasčoahkkin gieđahallá fágálávdegotti árvalusa ja dahká mearrádusa áššis.

Sámediggeráđi čoahkkimat leat giddejuvvon jus ráđđi ii mearrit eará.

Sámediggerádis lea geatnegasvuohta čuovvut dievasčoahkkimiid ja lea sárdnunrieki Sámedikki dievasčoahkkimiin..

§ 13 Fágálávdegottiid válljen

Sámediggi vállje čuovvovaš 3 fágálávdegotti: plána- ja finánsalávdegotti, bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti ja ealáhus- ja kulturlávdegotti.

Fágálávdegottiin galget buot sámediggeáirasat leat mielde. Lávdegottiide galgá válljejuvvot jodiheaddji ja nubbin jodiheaddji. Go jodiheaddji válljejuvvo posišuvnna áirasiid gaskka, de válljejuvvo nubbin jodiheaddji opposištuvnna áirasiid gaskka. Go jodiheaddji válljejuvvo opposištuvnna áirasiid gaskka, de válljejuvvo nubbin jodiheaddji posišuvnna áirasiid gaskka.

§ 14 Fágálávdegottiid bargu

Fágálávdegottit ovddidit evttohusaid dievasčoahkkimii áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Lávdegottit válljejit buot áššiin áššejodiheaddji.

Fágálávdegottit sáhttet doallat čoahkkima go unnimusat bealli lahtuin leat čoahkkimis.

Fágálávdegottiid čoahkkimat leat rabas nu guhká go lávdegottit ieža eai mearrit eará.

Go leat ovttá mađe jienat vejolaš jienastemiin lávdegottiin, de lea lávdegoddejodiheaddji jietna mii mearrida.

Dievasčoahkkin sáhtá mearridit njuolggadusaid Sámedikki fágálávdegottiide dievasčoahkkinjodihangoddi mearrádusárvalusa vuodul.

§ 15 Bearráigeahččanlávdegotti válljen

Dievasčoahkkin vállje bearráigeahččanlávdegotti mii galgá doaimmahit jotkkolaš bearráigeahču dievasčoahkkima ovddas.

Dievasčoahkkin vállje jodiheaddji, nuppijodiheaddji ja eará lahtuid. Jodiheaddji ii sáhte leat seamma bellodaga lahttu dahje gullat seamma jovkui go dat mii lea posištuvnnas.

Lávdegottis galget leat unnimusat vihtta lahtu persovnnalaš várrelahtuiguin. Unnimusat okta lahttu galgá válljejuvvot dievasčoahkkima áirasiid gaskkas.

Bearráigeahččanlávdegotti lahtut fertejit leat mielde jienastuslogus, ja sis ferte leat leamaš vuoigatvuohta jienastit sámediggeválggain guoskevaš áigodagas.

Sámedikki bargiid ii leat vejolaš válljet.

Jus unnimusat viđatoassi áirasiin bivdet vuodđudeamis ahte bearráigeahččanlávdegotti jodiheaddji dahje nubbijodiheaddji válljejuvvo ođđasit, galgá Sámediggi čađahit válljema guoskevaš dievasčoahkkimis.

§ 16 Bearráigeahččanlávdegotti barggut

Bearráigeahččanlávdegotti bargosuorggit leat:

- a) bearráigeahččat ahte sámediggeráđdi ja dievasčoahkkinjodihangoddi čađahit mearrádusaid maid dievasčoahkkin dahká.

- b) bearráigeahččat Sámedikki jahkerekketdoalu ja geahčadit vejolaš mearkkašumiid maid Riikarevišuvdna lea ovddidan dasa.
- c) dokumeanttat ja dieđut maid Riikarevišuvdna sádde.

Lávdegottis maiddái lea ovddasvástádus geahčadit sámediggeráđi čoahkkingirjiid.

Lávdegoddi oažžu ieš iskat hálddašeami dárkkistan dihte leat go sámediggeráđi politihkka ja dievasčoahkkinjođihangotti mearrádusat dievasčoahkkima mearrádusaid ja áigumušaid mielde. Ovdal go lávdegoddi ieš dahká dákkár iskkadeami, de galgá dieđihit sámediggeráđđái, vejolaččat dievasčoahkkinjođihangoddái, mas lea geatnegasvuohta buktit dieđuid mat jerrojuvvojit.

Iežas iskkadeami álgaheami sáhtá unnitlohku, mas lávdegotti guokte lahtu leat, mearridit.

Lávdegoddi sáhtá ovddidit árvalusa Sámedikki dievasčoahkkimii áššiin maid meannuda.

Dievasčoahkkin sáhtá mearridit sierra njuolggadusaid bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuoigái.

§ 17 Sámedikki doarjjaáššiid váiddalávdegoddi

Doarjjaáššiid vuosttašinstánsameannudeapmi dáhpuhuvvá Sámediggeráđis. Sámediggeráđi lágida ieš vuosttašinstánsameannudeami ja sáhtá fápmudit válddi hálldahussii.

Sámedikki dievasčoahkkin ásaha váiddaáššiide sierra váiddaorgána mii gohčoduvvo Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás.

Sámedikki váiddaorgánas doarjjaáššiid várás leat golbma olbmo main oktiibuot berre leat dárbbalaš fágalaš gelbbolašvuohta. Deatalaš gealbosoorggit leat juridihkalaš máhtu, sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta, dovdat sámi ealáhusaid ja servodatdiliid bures.

Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás galgá čadahiit váidojuvvon earhkimearrádusaid váiddaáššemeannudeami nu ahte hálldašanlága váiddameannudannjuolggadusat ollašuttuovvojit.

Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás lea orgána mii galgá fuolahit sin sihkarvuođa, geat ohcet ruđaid Sámedikki doarjjahálldašanruđain daid rámmaid siskkobealde, mat áiggis áigái gustojit Sámedikki doarjjaortnetnjuolggadusaide ja Sámedikki bušehtti.

Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás sáhtá árvvoštallat buot beliid áššiin. Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás ii sáhte ieš álggahit áššiid. Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás sáhtá hilgut áššiid mat eai leat váidojuvvon gustovaš áigemiin.

Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás berre ovttahttit váiddameannudeami doarjagiid gustovaš ohcanáigemiiguin, ovdamearkka dihtii áigodatsirdášemiin. Sámedikki váiddaorgána doarjjaáššiid várás vuodđuda ieš iežas ja vállje ieš bargovuogi.

Sámediggi máksá sierra bušeahhtapoasttas daid goluid mat Sámedikki váiddaorgánas doarjjaáššiid várás leat.

Hálldahuslaš resurssat mat čatnasit Sámedikki váiddaorgánii doarjjaáššiid várás, sirrejuvvojit eret Sámedikki hálldahusas muđui dainna lágiin ahte virgi hálldahuslaččat biddjojuvvo politihkalaš čállingoddeossodaga vuollasažžan. Sámedikki politihkalaš čállingoddeossodaga direktivrras lea bargiidovddasvástádus hálldahuslaš resurssain mat leat čadnojuvvon váiddaorgánii.

KAPIHTAL 3 DIEVASČOAHKKIMA RÁÐÐÁDALLAMAT

§ 18 Sárdnun- ja evttohanvuoigatvuohta

Áirasiin geat leat boahtán čoahkkimii lea sárdnun- ja evttohanvuoigatvuohta Sámedikki dievasčoahkkima ráđđádallamiin. Sámediggerádis lea sárdnunvuoigatvuohta ráđđádallamiin.

Áirasat sárdnot Sámedikki sárdnestuolus. Áirasat galget leat iežaset sajis go bivdet sáhkavuoru. Guhte sárdnu, ovddida sártnis čoahkkinjodiheaddjái, ja galgá čavga doaladit áššis maid leat meannudeamen.

§ 19 Sárdnunáigi ja digaštallan

Dievasčoahkkima jodihangoddi ovddida árvalusa sárdnunáiggiide ja sáhkavuorroáiggiide. Dievasčoahkkin galgá dohkkehit árvalusa ja dábálaččat árvalus ovddiduvvo čoahkkima vuoddeameis. Dákkár mearrádus sáhtta dagahit ahte sáhkavuorut sáhttet leat juogo oaneheappot dahje guhki but go dat mii čuožžu dán njuolggadusas.

Juogadeapmi galgá vuhtiiváldit álbmoga dáhtu válgabohtosiid bokte, ja juogaduvvot gorálaččat, muhto galgá maiddái vuhtiiváldit joavkkuid main leat uhccán áirasat dainna lágiin ahte daidda addit eanet sárdnunáiggi go dan maid gorrelohku livččii addán.

Sámediggeráđđái várrejuvvo sierra sárdnunáigi.

Áššejodiheaddji oažžu sáhkavuoru álggos, ja dasto ožžot sii geat bivdet sáhkavuoru sáni dan ortnega mielde maid leat dieđihan. Jus joavkkut leat nammalisttuin dieđihan geat galget oažžut sáhkavuoru, sáhtta čoahkkinjodihangoddi dan vuodul ráhkadit sáhkavuoruid ortnega. Juohke joavkkus galgá okta árras leat bajimusas sáhkavuorolisttus, ja iešguđet joavkkut ožžot sáhkavuoru joavkku sturrodaga mielde.

Ášši áššejodiheaddji oažžu sáhkavuoru álggos. Dasto sii geat áigot ovddidit evttohusa dahje mearkkašumi áššái bivdet sáhkavuoru.

Áššejodiheaddji sáhtta oažžut gitta 15 minuhta sáhkavuoru, ja lea vel riekti oažžut sáhkavuoru guktii seamma ládje go muđuige áirasat. Áirasiin ja ráđđelahtuin lea riekti oažžut sáni guktii guhtenai áššái, gitta 10 minuhta vuosttaš geardde, ja dasto 5 minuhta.

Sii geat válljejit ságastit sámedigilli, ožžot 20 sekundda liigeáiggi juohke minuhta váras.

Čoahkkinjodiheaddji sáhtta árvalit spiehkastit sárdnunáiggiid ráddjemis, ja ahte sárdnunáiggit oppalaččat ráddjejuvvojit.

Sáhkavuorru čoahkkinortnegii gitta 1 minuhta rádjai ovddiduvvo njuolga áššemeannudeapmái, čoahkkinjodiheaddji sáhtta gáržžidit ja addit sáhkavuoru dušše ovttá áirasii guđege joavkkus, vuosttažettiin joavkojodiheaddjái.

§ 20 Replihkavurostallan

Replihkaide galgá addot sadii jus čoahkkinjodiheaddji ii mearrit eará. Replihka galgá leat seamma ášši birra go sáhkavuorru. Ovttá sáhkavurrui sáhtta addit golbma replihka. Replihka ii sáhte bistit eambbo go guokte minuhta ja vástádus sáhtta leat guokte minuhta.

Jus leat eambbo go golbma áirasa geat dáhttot replihka, lea váldonjuolggadus dat ahte vuosttaš golbma áirasa geat leat dáhtton replihka, ožžot dan. Jus leat eambbo go golbma áirasa geat leat dáhtton replihka, sáhtta čoahkkinjodiheaddji válljet addit replihka sidjiide geat gullet opposišuvdnii.

Čoahkkinjodiheaddji sáhtta gáržžidit replihkaáiggi.

§ 21 Heivetmeahtun láhtten

Ii leat lohpi heivetmeahtumit láhttet dahje sárdnut dahje láhttemiin dahje sárdnumiin loavkašuhttit. Ii maid leat lohpi riedjamiin čájehit vuostehágu dahje čájehit doarjaga ráđđádallamiin. Čoahkkinjodiheaddji galgá cuiggodit dán lágan láhttenvugiid dahje sárdnumiid.

Jos buot áirasat eai doahttal dán čoahkkinortnega njuolggadusaid, de sáhtta čoahkkinjodiheaddji váruhit guoskevaš áirasa ja gearduhit váruhusa dađi mielde go lea

dárbu. Jos áirras dattetge ii doahttal čoahkkinjodiheaddji, de dáhttu čoahkkinjodiheaddji jienasteami das ahte galgá go guoskevaš áirras manahit sáhkavuoru dahje dáhttojuvvot eret čoahkkimis guoskevaš áššis dahje oppa beaivái.

KAPIHTAL 4 ÁŠŠEMEANNUDEAPMI

§ 22 Áigemearit áššiin mat ovddiduvvojit dievasčoahkkimii

Áššit maid sámediggeráđđi ovddida dievasčoahkkimii galget dieđihuvvot dievasčoahkkinjodihangoddái manmuštá 4 vahku ovdal dievasčoahkkima. Dievasčoahkkinjodihangoddi juogada áššiid fágálávdegottiide ja gohčču lávdegoddečoahkkimiidda ja dievasčoahkkimiidda.

Áššit mat ovddiduvvojit dievasčoahkkimii, galget oahpásmahttojuvvot áirasiidda uhcimusat 2 vahku ovdal lávdegoddemeannudeami, eai ge manjá go 3 vahku ovdal dievasčoahkkinmeannudeami go lávdegoddemeannudeapmi ja dievasčoahkkinmeannudeapmi dáhpáhuvvot seamma vahkus

Seamma áigemearri lea bearráigeahččanlávdegotti ja dievasčoahkkinjodihangotti áššiin.

Sámediggeráđi doaibmadieđáhus almmuhuvvo áirasiidda manimusat dii. 16 bearjadaga vahku ovdal go dievasčoahkkin álgá.

Lávdegottiid evttohusat almmuhuvvojit áirasiidda unnimusat 36 diimmu ovdal go ášši meannuduvvo dievasčoahkkimis.

§ 23 Gažaldagat sámediggeráđđái

Áirasiin lea vejolašvuohta ovddidit gažaldagaid sámediggeráđđi juogo njálmmálaš gažadandiimmus dievasčoahkkináiggi dahje čálalaš gažaldahkan.

Čálalaš gažaldagaid sáhtá sáddet sámediggeráđđái miehtá jagi ja daidda galgá vástiduvvot čálalaččat guovtti vahku siste. Čálalaš gažaldagat ja vástádusat lágiduvvojit olámuddui Sámedikki neahttasiiduin.

Njálmmálaš gažadandiimmus vástida sámediggeráđđi daidda gažaldagaide maid áirasat ovddidit.

Áirasat sáhttet ovddidit oanehis, áigeguovdilis gažaldagaid, mas sárdnunáigi lea ráddjejuvvon guovtti minuhtii.

Sámediggeráđđi oažžut gitta golmma minuhta rádjai áiggi vástidit gažaldahkii.

Čoahkkinjodiheaddji sáhtá addit eará áirasiidda sátnavuoru oktii dan áššis mii gažaldagas váldojuvvu ovdan, sárdnunáiggiin mii lea ráddjejuvvon ovtta minuhtii.

Áirras sáhtá ovddidit ovtta čuovvulangažaldaga, mas sárdnunáigi lea ráddjejuvvon ovtta minuhtii. Sámediggeráđđi oažžu gitta guovtti minuhta rádjai áiggi vástidit gažaldahkii. Okta áirras ii sáhte ovddidit eanet go ovtta váldogažaldaga njálmmálaš gažadandiimmus.

Gažaldagaid fáddá galgá dieđihuvvot dievasčoahkkinjodihangoddái manimusat dii. 12.00 seamma beaivvi go gažadandiibmu čađahuvvu dievasčoahkkimis.

Dievasčoahkkinjodiheaddji mearrida guđiid gažaldagaid sáhtá ovddidit ja gažaldagaid vuoru.

Čoahkkinjodiheaddji mearrida goas gažadandiibmu loahpahuvvu.

§ 24 Ođđa áššiid dieđiheapmi

Áššit mat ovddiduvvojit dievasčoahkkimis, ovddiduvvojit dievasčoahkkima vuosttaš beaivvi áššis Ođđa áššiid dieđiheapmi. Dát dáhpáhuvvá seamma áigemiin ja seamma giedahallamiin go Evttohusain ja mearkkašumiin.

Guhte ášši ovddida oažžu 3 minuhta rádjai sárdnunaiggi ovddidit ášši. 3 áirasa rádjai ožžot liibba buktit gažaldagaid ja replihaid, 1 minuhta rádjai guhtege. Guhte ovddida ášši oažžu 2 minuhta rádjai vástidit.

Dievasčoahkkin mearrida, dievasčoahkkinjodihangotti árvalusa vuodul, mo ášši galgá meannoduvvot:

- a. sáddejuvvot Sámediggeráđđái meannudeapmái,
- b. fievrriduvvot gustovaš dievasčoahkkima áššelistui ja sáddejuvvot sámediggeráđđái meannudeapmái. Áššái gáibiduvvo 2/3 eanetlohku. Sámediggeráđi árvalus almmuhuvvo áirasiidda manimustá dii. 12.00 beaivvi ovdal go ášši gieđahallojuvvo dievasčoahkkimis. Sáhtá ovddidit evttohusaid ja mearkkašumiid árvalussii, mat gieđahallojuvvojit seamma áigemeiriin ja gieđahallamiin go Evttohusain ja mearkkašumiin, dahje
- c. hilgojuvvot ja ii meannoduvvot.

Dievasčoahkkinjodiheaddji sáhtá evttohit dievasčoahkkimii ráddjet ođđa áššiid logu.

§ 25 Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkimis ovddiduvvojit mearrádusárvalusat áššiide čuovvovaš vuoru mielde Sámedikki sárdnestuolus: Árvaleaddji orgána ja dasto áirasat.

Árvalusat ja mearkkašumit ovddiduvvojit čuovvovaš njuolggadusaid mielde:

- a) Evttohus mii namuhuvvon ja hábmejuvvon árvalusas, gieđahallojuvvo go evttoheaddji ovddida dan. Mearkkašumit čuvvot ášši.
- b) Evttohusat ja mearkkašumit mat leat ovddalgihtii diedihuvvon ja buktojuvvon dievasčoahkkinjodihangoddái manimustá dii. 16.00 beaivvi ovdal go ášši meannoduvvo dievasčoahkkimis, gieđahallojuvvojit seamma láhkái go evttohusat ja mearkkašumit a) vuolde.
- c) Vejolaš rievdadusaid ovddiduvvon evttohusain galgá dahkat ovdal go ovttaskas áššiid digaštallan lea loahpahuuvon. Erenoamáš dáhpáhusain sáhtá dievasčoahkkin guokte goalmádasa eanetloguin mearridit gieđahallat evttohusaid ja mearkkašumiid mat eai leat buktojuvvon b) áigemeari sisa.

Buot árvalusat, mearkkašumit ja rievdadusat ovddiduvvojit čálalaččat.

§ 26 Beavdegirjelasáhusat

Juohke áššis lea vejolaš ovddidit beavdegirjái lasáhusa. Dan ovddida čálalaččat ja ovdanbuktá njálmmálaččat čoahkkinjodiheaddjai ráđđádallamiin.

Beavdegirjelasáhusas sáhtá dušše buktit mearkkašumiid áššemeannudeapmái ja čilgehusa jienasteapmái. Beavdegirjelasáhusas ii sáhte refereret dahje siteret hilgojuvvon árvalusaid mat juo leat čoahkkingirjjis.

KAPIHTAL 5 JIENASTEAPMI

§ 27 Jienastanortnet

Go sii guđet leat čálihan iežaset sáhkalistui leat beassan sárdnut, de čoahkkinjodiheaddji gulaha ahte digaštallan lea nohkan. Áššis dasto jienastuvvo.

Go áššis leat eanet árvalusat, de čoahkkinjodiheaddji bidjá daid jienasteapmái jierpmálaš vuoru mielde. Jienastanvuohki ferte leat diedihuvvon ja dohkkehuvvon ovddalgihtii.

Árvalusaid lea maid vejolaš jienastit dađistaga go dat ovddiduvvojit. Árvalusain main evttohuuvvo manjdit dahje máhcahit ášši, galgá jienastuvvot dalán go ovddiduvvojit.

Buot čoahkkima áirasiin lea geatnegasvuohta jienastit juogo vuostái dahje beali go jienastuvvo.

Árras guhte ii leat čoahkkinlanjas go čoahkkinjodiheaddji gulaha ahte áššis jienastuvvo, ii beasa jienastit. Árrasat guđet leat das, eai galgga guođđit čoahkkinlanja ovdal go jienasteapmi lea loahpahuvvon.

Jienasteapmi lágiduvvo nuppi čuovvovaš vugiin:

- a) Jienastanreaiddu geavahemiin ja go čoahkkinjodiheaddji gohčču daid árásiid guđet vuosttaldit árvalusa, čuožžilit. Čoahkkinjodiheaddji sáhtá čađahit vuostejienasteami.
- b) Čoahkkinjodiheaddji gohčču daid árásiid guđet vuosttaldit árvalusa čájejit dan čuožžilemiin. Čoahkkinjodiheaddji sáhtá čađahit vuostejienasteami.
- c) Digitála jienastanvuogádagain.
- d) Nammačuorvumiin. Jos čoahkkinjodiheaddji gávnaha nammačuorvuma dárbbasmeahtumin, muhto muhtun árras gáibida nammačuorvuma, de Sámediggi mearrida jienastanvuogi digaštallama haga jienastettiinis.
- e) Sámedikki presideanta sáhtá gáibidit nammačuorvuma deatalaš jienastemiid oktavuodas. Nammačuorvun dievasčoahkkimis álgá dan válgabiirres ja dan árásis gean nummara vuorbádallan lea mearridan ovddalgihtii.

§ 28 Jienasteami dohkálašvuohta

Ovdal go Sámedikki mearrádusat leat fámus, de gáibiduvvo ahte jienastuvvon jienastagaid eanetlohku lea daid mearridan, jos juo eará láhkai ii leačča mearriduvvon dán čoahkkinortnegis.

Go ovttá mađe leat jienastagat vuostálagaid, de čoahkkinjodiheaddji jienastat mearrida, earret dalle go nuppi láhkai lea mearriduvvon dán čoahkkinortnegis.

KAPIHTAL 6 BEAVDEGIRJEČÁLLIN JA ÁŠŠIID SÁDDEN

§ 29 Beavdegirječállin

Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi geahččá bearrái ahte Sámedikki ráđđádallamiin čállojuvvo beavdegirji, masa árvalusat, mearkkašumi, sárdnunlistu, jienasteami ja mearrádusat registrerejuvvojit. Dievasčoahkkinjodihangotti lahtut čállet namaset ráđđádallanbeavdegirjái juohke čoahkkimis.

Dievasčoahkkima ráđđádallamat báddejuvvojit ollásit ja lágiduvvo álkit olahattn almmolašvuhtii. Dievasčoahkkin mearrida dárkilet njuolggadusaid ráđđádallamiid čálalaš almmuheami birra.

§ 30 Mearrádusaid diediheapmi

Sámedikki čoahkkinbeavdegirjjit leat almmolaččat ja galget leat gávdnamis olbmuide.

Presideanta, dahje dievasčoahkkinjodiheaddji, fuolaha ahte diedut mearrádusaid birra sáddejuvvojit rivttes sadjái vuorddekeahhtá dárbbasmeahtumit.

Dievasčoahkkin sáhtá mearridit dárkilet njuolggadusaid das man viidát galgá diedihit mearrádusaid birra.

§ 31 Áššebáhpriid rádjan

Presideanta geahččá bearrái ahte Sámedikki ja sámediggeráđi beavdegirjjit ja čállosat leat dohkálaš rájus ja ortnegis.

KAPIHTAL 7 EARÁ MEARRÁDUSAT

§ 32 Geatnegasvuohta jávohaga orrut

Sámedikki árásiin lea geatnegasvuohta orrut jávohaga áššiin mat eai leat almmolačča.

§ 33 bealátkeahtesvuoda mearrideami giedahallan

Sámediggi, mii lea álbmotválljejuvvon parlameanta geavaha hálddašanlága 6.§ go giedahallá bealátkeahtesvuoda. Áirasiin lea alddiineaset geatnegasvuohka čálalaččat diedihit čoahkkinjodihangoddái diliid birra mat sáhttet miellddisbuktit bealálašvuoda. Dan galgá dahkat buori áiggis ovdal go ášši meannuduvvo lávdegottiin ja dievasčoahkkimis.

Čoahkkinjodihangoddi hábme čálalaš evttohusa mii biddjo olahanmuddui buot áirasiidda, ja ovdanbukta dán njálmmálaččat lávdegoddái ja/ dahje dievasčoahkkimii. Čoahkkinjodihangoddi galgá iežas evttohusas atnit vuodđun dievasčoahkkima guhkit áigge čađa bargodábi ja vieru bealátkeahtesvuodanjuolggadusain. Jus ášši meannudeami oktavuodas ovdanbuktojuvvo bealátkeahtesvuodačuoččuhus, de sáhtta čoahkkinjodiheaddji spiehkastit gáibádusas oazžut evttohusa čálalaččat.

Áirasat geaid bealátkeahtesvuohka lea giedahallamis, galget guodđit čoahkkima bealátkeahtesvuoda giedahallamis. Áirasat sáhttet buktit cealkámuša bealálašvuoda birra ovdal go guđdet čoahkkima. Jus leat eanet áirasat geain lea habilitahta giedahallamii, de guđdet buohkat čoahkkima gitta buot bealátkeahtesvuodaáššit leat giedahallojuvvon. Ovdal go gažaldat mearriduvvo ja áššiin maidda čoahkkinjodihangoddi lei árvalan bealálašvuoda áirasis, berre várrelahttu bovdejuvvot čoahkkimii ja leat mielde mearrideamis.

Jus leat boahrán nu ollu bealálašvuodačuoččuhusat ahte lávdegotte- dahje dievasčoahkkimis ii sáhte dahkkot mearrádus, de leat buot áirasat mielde meannudeamis guhtet guoimmet habilitahta. Čoahkkinjodiheaddji láidesta digaštallama mii guoská bealátkeahtesvuhtii. Digaštallan loahpahuvvo go čoahkkinjodiheaddji mielas lea riektá dan loahpahit.

Čoahkkinjodiheaddji sáhtta hilgut bealátkeahtesvuodačuoččuhusaid maidda čielgasit ii leat vuodđu

Dušše čoahkkinjodihangotti evttohus biddjo vuodđun jienasteamis, áirasiid jienat leat juogo vuostá dahje evttohusa beali. Muđui gusto 25.§ čoahkkinortnegis protokollalasiemiid birra.

§ 34 Protokollii guoski mearrádusat

Sámedikki ovddastemiin galgá čuovvut čuovvovaš vuoru: dievasčoahkkinjodiheaddji, presideanta, dievasčoahkkinjodihangotti lahtut ja sámediggeráđi lahtut.

§ 35 Hálldahus

Sámedikkis lea sierra hálldahus. Bargit biddjojit virgái gustovaš njuolggadusaid mielde maid sámediggeráđi lea dohkkehan. Rievdadusat njuolggadusain almmuhuvvojit Sámedikki dievasčoahkkimii.

Sámediggi vällje viđa olbmo lávdegotti Sámedikki direktivrra virgáibidjama várás. Lávdegoddi välljejuvvo Sámedikki áirasiid gaskka gorrelohkoprinsihpa vuodul. Jus jienasteamis leat ovtta máde jienat, de mearriduvvo vuorbádemiiin. Virgáibidjan dahkkojuvvo sámediggeráđi árvalusa vuodul.

§ 36 Spiehkastagat čoahkkinortnegis

Sámedikki dievasčoahkkimiin sáhtta Sámediggi, erenoamáš diliin, mearridit spiehkastit Sámedikki čoahkkinortnega njuolggadusain, guokte-goalmát oasi eanetloguin

§ 37 Čoahkkinortnega rievdadeapmi

Dievasčoahkkin sáhtta mearridit rievdadusaid čoahkkinortnegis.

SÁMEDIKKI VUOĐĐONJUOLGGADUSAT

§ 1 Sámedikki orgánat

Sámedikki bajimuš orgána lea Sámedikki dievasčoahkkinn.

Sámediggi vállje Sámedikki áirasiid gaskkas presideantta ja dievasčoahkkinnjodiheddjiid.

Sámediggi mearrida eará organiserema iežas čoahkkinnortnegis.

Sámediggi doallá unnimusat njeallje dievasčoahkkima kaleanddarjagis.

§ 2 Vuosttaš dábálaš dievasčoahkkinn

Sámedikki vuosttamuš dábálaš dievasčoahkkinn manná sámediggeválgga dollojuvvo ovdal golggothmánu loahpa válgajagis, ii dattetge árat go golggothmánu vuosttaš beaivvi. Sámedikki dievasčoahkkima galgá dábálaš bures ja buori áiggis gulahit almmuhusaiguin.

§ 3 Sámediggeválgga

Sámediggi válljejuvvo sámelága mearrádusaid mielde.

§ 4 Geatnegasvuohta boahtit čoahkkimii

Olbmot geat leat válljejuvvon Sámedikki áirrasin dahje lahttun orgánas maid Sámediggi lea ásahean, lea geatnegasvuohta leat mielde Sámedikki dahje dan orgána čoahkkimiin go ii leat lobálaš jávkan.

§ 5 Čoahkkingiella

Sámedikki váldogiella lea sámegiella. Sámedikki dievasčoahkkimiin lea buohkain vuogiatvuohta iežaset dáhtu mielde sárdnut joga sámegillii dahje dárogillii.

§ 6 Gaskaboddosaš jodiheapmi

Sámedikki vuosttamuš dábálaš dievasčoahkkima manná válgga almmuha ja jodiha ovddit Sámedikki dievasčoahkkinnjodiheaddji dassá go ođđa Sámedikki dievasčoahkkinnjodiheaddji lea válljejuvvon. Jos dievasčoahkkinnjodiheaddji ii sáhte boahtit, de doaibmá dievasčoahkkinnjodiheami nubbinjodiheaddji.

Čoahkkima jodiheaddji čuorvu namaid ja vuostáiváldá áirasiid ja sadjásaš áirasiid fápmudusaid.

§ 7 Fápmuduslávdegoddi

Sámediggi vállje iežas áirasiin 5 olbmo lávdegotti mii iská ođđa Sámedikki áirasiid ja várreáirasiid fápmudusaid. Seammás Sámediggi vállje lávdegotti jodiheaddji ja nubbinjodiheaddji.

§ 8 Fápmudusaid dohkkeheapmi

Áirasiid fápmudusat dohkkehuvvojit jienastemiin. Áirasat eai searvva iežaset fápmudusaid dohkkehanjienasteapmái.

Jos váilot dárbbášlaš dieđut áirasa fápmudusa dohkkeheamis, de sáhtá dan áirasa fápmudusa dohkkehit gaskaáigásaččat dassá go lea vejolaš dan mearridit loahpalaččat.

§ 9 Mearridanváldi

Sámedikki dievasčoahkkima ii sáhte vuodđudit ovdal go unnimusat bealli áirasiin leat sajis. Sámedikkis lea mearridanváldi go unnimusat bealli áirasiin leat mielde jienasteamis.

Jienasteamis go Sámedikki vuodđonjuolggadusat leat evttohuvvon rievdaduvvot, lea Sámedikkis mearridanváldi go unnimusat guokte goalmmásas áirasiin leat mielde jienasteamis. Dákkár evttohusaid ii sáhte Sámediggi meannudišgoahtit ovdal go unnimusat guokte goalmmásas áirasiin leat sajiineaset dievasčoahkkinnlanjas.

§ 10 Jietnadan- ja evttohanvuoigatvuohta

Dušše čoahkkimii bohtán áirasiin lea vuoigatvuohta buktit evttohusaid Sámedikki ráđđádallamiin. Čoahkkimii bohtán áirasiin ja Sámediggeráđi miellahtuin lea jietnadanvuoigatvuohta Sámedikki ráđđádallamiin.

§ 11 Čoahkkinalmmolašvuohta

Sámedikki dievasčoahkkimat dollojit rabas uvssaid. Dattetge Sámediggi sáhtá guokte goalmmás eanetloguin mearridit meannudit ášši giddejuvvon uvssaid duohken.

§ 12 Válmmašteaddji fápmuduslávdegoddi

Válgaáigodaga maŋimuš dievasčoahkkimis vállje Sámediggi iežas áirasiid gaskkas lávdegotti mas leat 5 lahtu seamma mađe várrelahtuiguin ođđa Sámedikki áirasiid ja várreáirasiid fápmudusaid gaskaboddosaš iskamii. Seammás válljejuvvo jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji.

Lávdegoddi galgá, nu guhkás go lea dárbu, geahčadit ja oažžut čielgasa dain áššebáhpiriin mat gusket válgii ja buot dain váidalusain ja ákkain mat leat sáddejuvvon rivttes áigái, jos dat mearkkašit maidege fápmudusmearrádusaide. Lávdegotti lea Sámedikki bealis fápmudus háhkat buot dieđuid maid ieš gávnnaha dárbblašlažžan dán oktavuodas.

§ 13 Čoahkkinortnet

Sámediggi mearrida sierra čoahkkinortnega mas leat mearrádusat Sámedikki organiserema, ráđđádallamiid ja áššemeannudeami birra.

§ 14 Vuodđonjuolggadusaid rievdadeapmi

Vuodđonjuolggadusaid rievdadusevttohusaid galget guokte maŋálas sámedikki meannudit. Rievdadusmearrádusa ii sáhte bidjat doibmii ovdal go lea mearriduvvon goappašiid maŋálas sámedikkiin. Vuodđonjuolggadusaid rievdadusmearrádus dahkko eanetlogu jienastuvvon jienastagaiguin.

Vuosttaš lađđasa mearrádusat eai gusto vejolaš vuodđonjuolggadusrievdadusaid oktavuodas maid sámelága mearrádusrievdadusat dagahit. Dákkár oktavuodain ovddiduvvo ášši Sámediggái dábálaš vuogi mielde.